

แนวโน้มของการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

The Trend of Distance Education Instruction Model for Sukhothai Thammathirat Open University

ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการด้านการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลในอดีตและปัจจุบันของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและศึกษาแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาด้านการศึกษาทางไกล 3) ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกรอบแนวโน้ม โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 19 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร และคณาจารย์ ด้วยวิธีเดลฟาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยคือ 1) สภาพการดำเนินการด้านการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลในอดีตและปัจจุบันของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชคือ สภาพการดำเนินการด้านการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลในอดีตและปัจจุบันของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านระบบการสอนทางไกล ด้านการผลิตชุดวิชา ด้านการจัดสอบและการประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อการสอน มีการดำเนินการและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของคณาจารย์และบุคลากร แต่ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติได้เพิ่มขึ้นมาในปีพ.ศ.2552 และ 2) แนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) จำนวน 31 ข้อจากคำถามทั้งหมด 32 ข้อ โดยแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นไปได้มากที่สุดในอนาคต คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนาจะมีความหลากหลายตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จะมีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติเพื่อให้เทียบโอนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียน และสถาบันชั้นนำในระดับสากล 2) ด้านระบบการสอนทางไกล การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนจะมีการพึ่งพากันมากขึ้นเนื่องจากระบบการศึกษาที่สามารถถ่ายโอนกันได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้สามารถเทียบโอนหลักสูตรและรายวิชาที่คล้ายคลึงกันได้ 3) ด้านการผลิตชุดวิชา จะมีการวางแผนออกแบบเนื้อหาชุดวิชาโดยให้มีการใช้สื่อหลากหลายชนิด เพื่อให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัดและความสนใจ มีการวางแผนการผลิตชุดวิชาที่กระชับ มีคุณภาพ และทันเวลา 4) ด้านการจัดสอบและการประเมินผล จะมีการพัฒนาระบบการจัดสอบออนไลน์ในหลักสูตรต่างๆ และสามารถลงทะเบียนสอบล่วงหน้าได้เป็นรายบุคคลตาม

* อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ความพร้อมของผู้เรียน 5) ด้านการพัฒนาสื่อการสอน จะมีการพัฒนาคลังสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตลอดจนพัฒนาสื่อในรูปแบบสื่อผสมและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และ 6) ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จะมีการประเมินผลภายใต้บริบทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช โดยออกแบบการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the condition of distance instruction in the past and present and 2) to study the trend of distance education instruction model for Sukhothai Thammathirat Open University.

The study was conducted in three stages which were 1) studied the trend of the model by reviewing the related documents and researches; 2) analyzed and synthesized data from the first stage in order to develop a conceptual model of the trend of distance education instruction by five experts, who were experienced in distance education and 3) studied the appropriation and possibility of the conceptual model of the trend of distance education instruction by a panel of nineteen experts in distance education from Sukhothai Thammathirat Open University, comprised the administrators and instructors, using the Delphi Technique. The statistics employed were mean, median and inter-quartile range.

The finding were 1) the condition of distance instruction in the past and the present in the curriculum development, distance teaching system, texts product, exam and evaluation, and learning media development were developed continuously according to instructions and personal capacities but the Thai Qualifications Framework for Higher Education was added and began in 2009; 2) the trend of distance education model of Sukhothai Thammathirat Open University was at the very possible level ($\bar{X} = 4.26$) which were 31 items from 32 items of the questionnaire. The trend of the distance education which the group of experts considered possible the most were : 1) the curriculum development aspect: the developed curriculum would be varied to meet the need of the target group and would be the international curriculum to be able to transfer to study in Asian region and international higher education level; 2) the distance education instruction aspect: distance education instruction in government and private higher education institutions would rely on each other more because the formal, nonformal, and informal education system which encourage the transference of the credit and subjects; 3) the subject unit production: there would be planned a series of designs using various media for the learners to choose according to one's ability and interest and planned for subject unit production to be concise, have good quality, and available on time; 4) the examination and evaluation aspect: the system would be developed for every curriculum to be taken on-line exam and be able for individual to register for examination ahead of time according to the learners need ; 5) the instructional media aspect: there would be the development of the electronic media resources, multi-media and electronic book for the learner to choose; and 6) the instructional development according to Thai Qualifications Framework for Higher Education aspect: there would be an evaluation

under the Sukhothai Thammathirat Open University context which designed the distance education instruction to be in accordance with the Thai Qualifications Framework for Higher Education.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนจะต้องดำเนินไปควบคู่กับการให้การศึกษาเพิ่มขึ้นแก่ประชาชนอย่างน้อยก็เพื่อเตรียมความพร้อมของประชาชนให้สามารถซึมซับประโยชน์จากการพัฒนานั้นๆได้ และคนทุกคนควรจะได้รับความรู้ใหม่ๆวิธีการหนึ่งคือ การกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง สร้างระบบที่เป็นธรรมทางการศึกษา และการศึกษาทางไกลควรจะได้มีการส่งเสริมให้มีขึ้นอย่างกว้างขวางไปตลอด (คึกฤทธิ์ ปราโมช.2531: 6-7) จะเห็นได้ว่าการศึกษาทางไกลเข้ามามีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาและในขณะเดียวกันในหลายๆประเทศต่างก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับประเทศไทยในเรื่องความพยายามที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นการศึกษาทางไกลจึงเป็นสิ่งที่ต้องนำมาใช้

การศึกษาทางไกลได้ทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่ขับเคลื่อนความรู้ด้วยปัญญาเป็นสำคัญ อีกทั้งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการคมนาคมที่ก้าวไกลอย่างมาก (นฤมล ดันธุระเศรษฐ์ และ สมประสงค์ วิทเกียรติ.2534)

จากบทความทางการศึกษาในหลายฉบับมีความเห็นตรงกันว่า การศึกษาทางไกลเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งผู้เรียนมีความหลากหลายในด้านอายุและประสบการณ์เดิม วิธีการศึกษาที่ใช้สามารถทำได้ทั้งแบบที่เป็นการศึกษารายบุคคลและการศึกษาเป็นกลุ่ม เน้นการศึกษาด้วยตนเองโดยทำการศึกษาอยู่กับบ้านด้วยการใช้สื่อต่างๆและให้มีวิธีการสื่อสารสองทางระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ใน

หลายปีที่ผ่านมาได้มีสิ่งบ่งชี้หลายประการที่แสดงให้เห็นความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลอย่างชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งบ่งชี้เหล่านี้ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม การขยายตัวของวิทยาการต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างมากมายและเปลี่ยนไปได้อย่างรวดเร็ว และความเจริญเติบโตที่มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างก้าวหน้าของจำนวนประชากรในประเทศต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้ระบบการศึกษาเดิมไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนที่มีอยู่มากมายและมีความหลากหลายตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป

ระบบการศึกษาทางไกล เป็นรูปแบบการศึกษาหนึ่งที่สามารถสนองความต้องการของสังคม และได้รับความนิยมน่าสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตลอดจนการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทำให้ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาทางไกลเริ่มตระหนักให้ถึงความสำคัญและคำนึงถึงบทบาทของการทำให้การศึกษาขยายไปให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เจริญรุดหน้าอย่างยิ่ง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยเปิด ที่เปิดสอนด้วยวิธีเรียนทางไกลและมีการพัฒนาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนมาตลอด ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้นำนวัตกรรมทางการศึกษามาเป็นเครื่องสนับสนุนการให้บริการทางการศึกษา ได้แก่ E-learning โดยจัดให้มีการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนตามความสามารถและความสนใจของตนเองเป็นการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกช่องทางหนึ่ง

ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัยต้องมองไปในอนาคตข้างหน้า ถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยจะมีรูปแบบการเรียนสอนไปในทิศทางอย่างไร และมีลักษณะอย่างไรบ้างใน 10 ปีข้างหน้าเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน เตรียมการ และหาแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาทางไกลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการด้านการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลในอดีตและปัจจุบันของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอน ในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใน 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2553-2563)

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใน 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2553-2563) โดยมีกลุ่มประชากรที่ศึกษาคือ
 - 1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 1.2 ผู้เชี่ยวชาญ
 - 1.3 ผู้บริหาร
 - 1.4 คณาจารย์
2. การสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจะใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques)
3. จะศึกษาแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลภายในกรอบที่กำหนดคือ

- 3.1 ด้าน การ พัฒนา หลักสูตร ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- 3.2 ด้าน ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- 3.3 ด้าน การผลิตชุดวิชาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- 3.4 ด้านการจัดสอบและการประเมินผลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- 3.5 ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- 3.6 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชโดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และระบบข้อมูลสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งฐานข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล

และมีประสบการณ์ในสถาบันอุดมศึกษาที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษาทางไกล จำนวน 5 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประกอบด้วยผู้บริหารและคณาจารย์

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการคัดเลือกผู้ที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

- 1.1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาทางไกล
- 1.2 มีผลงานด้านการศึกษาทางไกล
- 1.3 เป็นนักวิชาการที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษาทางไกล

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล ที่ให้การสัมภาษณ์ 5 ท่านเพื่อเป็นการศึกษานำเกี่ยวกับการพัฒนารอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล และแนวโน้มในอนาคต

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 ท่าน ที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกลโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญดำเนินการ 3 รอบคือ ในรอบที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์ตามความพร้อมและความสะดวกของผู้เชี่ยวชาญ โดยรวบรวมผลการสัมภาษณ์และ

แบบสอบถามในรอบที่ 1 ทุกประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำเครื่องมือในรอบที่ 2

ส่วนรอบที่ 2 ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งคัดเลือกมาจากแบบสอบถามสัมภาษณ์และแบบสอบถามในข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยร้อยละ 60 ขึ้นไปจากในรอบที่ 1

ในรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับรอบที่ 2 พร้อมทั้งแสดงค่าสถิติโดยได้แสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่มและความคิดเห็นเดิมของผู้ตอบเพื่อให้ผู้ตอบได้ทบทวนคำตอบเดิมของตนอีกครั้ง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลจะสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะต่าง ๆ มากขึ้น และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจะพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ขยายตัวมากขึ้น และมีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับหน่วยงานอื่นในเชิงธุรกิจมากขึ้น โดยที่ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์จากการทำงานมาเทียบโอนหน่วยการเรียนในระบบการศึกษาทางไกลได้ มีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติเพื่อให้เทียบโอนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียน และสถาบันชั้นนำในระดับสากล กิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นการติดต่อสื่อสารสองทางมากขึ้น จะเกิดสถาบันการศึกษาซึ่งทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนในเชิงธุรกิจให้หน่วยงานจัดการศึกษาทางไกลต่างๆ ในอนาคตจะมีการสร้างความร่วมมือในการพัฒนา

หลักสูตรกับสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียน และสถาบันชั้นนำในระดับสากล ในขณะที่หลักสูตรในระยะสั้นหรือหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร ควรให้มีโครงสร้างที่กว้าง เพื่ออำนวยความสะดวกโอนเข้าไปศึกษาต่อในหลักสูตรอื่นๆ ได้ หรือเรียนสะสมหน่วยกิตเพื่อเทียบโอนเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชได้

2. ด้านระบบการสอนทางไกลของ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชนจะ โน้มเข้าหากันและมีการพึ่งพากันมากขึ้น อันเนื่องมาจากระบบการศึกษาที่สามารถถ่ายโอนกันได้ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถาบันของรัฐและเอกชน ต้องสามารถเทียบเคียงหลักสูตรและรายวิชาที่คล้ายคลึงกันได้ ขณะเดียวกัน การเรียนรู้ตามอัธยาศัยจะมีบทบาทต่อการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลเพิ่มขึ้น เพราะทุกคนสามารถเรียนได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ผู้พิการ ผู้ต้องขัง ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่ห่างไกล ก็สามารถเรียน การศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชได้ เพราะฉะนั้นศูนย์วิทยพัฒนา ของมหาวิทยาลัยทั้ง 10 ศูนย์จะมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนการศึกษาทางไกลมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ระดับศูนย์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ด้านการผลิตชุดวิชาของ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

การศึกษาทางไกลจะเน้นเนื้อหาความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต วิชาการเฉพาะด้าน การพัฒนาอาชีพ และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันสมัย โดยวางแผนออกแบบเนื้อหาชุดวิชาโดยสามารถใช้สื่อได้หลากหลายชนิด (convergence media) เพื่อผู้เรียนจะ

ได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ มีการวางแผนการผลิตชุดวิชาที่กระชับ มีคุณภาพ และทันเวลาในการเปิดสอนแต่ละภาคเรียน ในส่วนของประมวลสาระในชุดวิชา รูปเล่มต้องปรับปรุงแบบการพิมพ์ (print-based) ให้มีรูปสัญลักษณ์ที่ทันสมัยและน่าสนใจในการเปิดอ่านมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจจะเพิ่มช่องทางโดยให้บริการดาวน์โหลดเอกสารการสอนในรูปแบบไฟล์เอกสารและไฟล์เสียงให้แก่นักศึกษาเพิ่มเติมได้

4. ด้านการตรวจสอบและการประเมินผลของ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

ในด้านการตรวจสอบและการประเมินผล จะพัฒนาพัฒนาระบบการตรวจสอบออนไลน์ (online) ในหลักสูตรออนไลน์ (online) และหลักสูตรต่างๆ เพื่อเพิ่มช่องทางให้นักศึกษาได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะให้มีการ walk in exam ในชุดวิชาที่มีการสอบไม่ผ่านสูงเพื่อช่วยนักศึกษาอีกทางหนึ่งได้ นอกจากนี้ อาจจะสามารถลงทะเบียนสอบล่วงหน้าได้เป็นรายบุคคลตามความพร้อมของผู้เรียน ในส่วนของการประเมินผลอาจจะเพิ่มคะแนนเก็บในระดับปริญญาตรี เพื่อช่วยนักศึกษาให้สามารถสอบผ่านได้มากขึ้น และพัฒนารูปแบบการประเมินที่หลากหลายตามศาสตร์ที่แตกต่างกัน เช่น การสอบภาคทฤษฎี การสอบภาคปฏิบัติ หรือการตรวจสอบในรูปแบบการสัมภาษณ์ เป็นต้น

5. ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ของ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

นำ ICT เข้าไปใช้ในกิจกรรมการสอนโดยในระดับปริญญาตรีใช้ เป็น สื่อ คู่ ข น น ใน ระดับ บัณ ฑิต ศึ กษา ใช้ เป็น สื่อ ห ลั ก พั ด น า ค ลั ง สื่อ อิ ล็ก ทรอนิกส์ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัย ตลอดจนพัฒนาสื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (multimedia book/ e-book) โดยสามารถอ่านได้จากเครื่องมือพกพาเช่น โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน ไอแพด

(ipad) กาแล็กซี่(galaxy) เครื่องอ่านอิเล็กทรอนิกส์(e-reader) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเสมือนจริง (virtual experience based activity) ในระบบการศึกษาทางไกลสู่ระบบออนไลน์ (online) โดยสื่อที่จะเป็นสื่อหลักในการจัดการศึกษาทางไกลในอนาคตได้แก่

- สื่อสิ่งพิมพ์
- วิทยุ
- โทรทัศน์
- คอมพิวเตอร์
- ดาวเทียม

หรือทุกสื่อผสมผสานกันไป ตามความถนัดและความสนใจของนักศึกษา และประเด็นที่สำคัญที่สุดคือพัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้เสถียร เข้าถึงง่าย รวดเร็ว กว้างไกล เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนใช้งานได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว

6. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF)ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รวบรวมกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (best practice) จากต่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนและทั่วโลก มาใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอนและการวิจัย และพัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)แต่ประเมินผลภายใต้บริบทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเอง โดยออกแบบการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ซึ่งใน ชุติวิชาที่ออกแบบการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF)ได้ยากให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในแผนกิจกรรมประจำวิชาแทนได้

การสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จำนวน 19 คนที่มีต่อแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย จำนวน 3 รอบ พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ในรอบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.24$) และในรอบที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.26$)

อภิปรายผล

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นที่คล้ายกันว่าในอนาคตหลักสูตรต่างๆของมหาวิทยาลัยต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีและวิทยาการที่ก้าวหน้า การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลจะสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะต่างๆ อย่างทั่วถึงและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งถ้าเราพิจารณาถึงรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ผู้สอนถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ไปยังผู้เรียน โดยอาศัยสื่อประเภทต่างๆ โดยผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้เผชิญหน้ากัน เมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าและมีความทันสมัยมากขึ้น ทุกคนก็จะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับชัชชงค์ พรหมวงศ์(2531) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาทางไกล มีลักษณะเปิดในเรื่องต่อไปนี้

1. เปิดหลักสูตร คือ เปิดสอน หลายสาขาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกได้ตามความต้องการ

ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมทั้งในด้าน
วิชาการ วิชาชีพ และวิชาเฉพาะ

2. เปิดวิธีการ ใช้วิธีการนำเสนอความรู้
หลายรูปแบบ เช่น การสอนทางไปรษณีย์ การสอนทาง
วิทยุกระจายเสียง การสอนทางวิทยุโทรทัศน์ และการ
สอนเสริม

3. เปิดการใช้สื่อ คือใช้สื่อหลายประเภท ทั้ง
สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และแหล่งทรัพยากร
ชุมชนในภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างสภาพการเรียนรู้ที่ดี
ให้แก่ผู้เรียน

4. เปิดสถานที่ คือให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้
ทุกแห่ง

5. เปิดเวลา คือให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุก
เวลาตามความสะดวกของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนกำหนด
ตารางเวลาเรียนเองตามความสมัครใจ

6. เปิดบริการ คือให้มีบริการเพื่อการศึกษา
ที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้ใช้

7. เพิ่มพูนความรู้มากขึ้น เช่นบริการสอน
เสริม บริการให้คำปรึกษา บริการของศูนย์บริการ
การศึกษา ฯลฯ

8. เปิดใจ คือพร้อมที่จะรับแนวคิดใหม่และ
การเปลี่ยนแปลง ชีดยุ่นตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ด้านระบบการสอนทางไกลของ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผลการวิจัยในด้านระบบการสอนทางไกลของ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น
สอดคล้องกันว่า การเรียนการสอนจะเป็นการ
ปฏิสัมพันธ์แบบสองทางมากขึ้น เนื้อหาสาระความรู้จะ
เป็นการนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพและพัฒนา
คุณภาพชีวิตของผู้เรียนได้มากขึ้น โดยสอดคล้องกับ
แนวคิดดั้งเดิมของระบบการสอนทางไกลของ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีการจัดการเรียนการ
สอนทางไกลดังนี้(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
2534 : 6-9)

1. ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างไกลกัน การเรียนรู้
จะเกิดจากสื่อ การติดต่อโดยตรงระหว่างผู้เรียนและผู้
สอนจะน้อยกว่าการศึกษาตามระบบปกติ

2. เน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียน
โดยผู้เรียนจะมีอิสระในการเลือกเรียนวิชา เลือกเวลา
เรียนตามที่เห็นสมควร นอกจากนี้ยังกำหนดสถานที่
เรียนของตนเองได้ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการเรียนและ
ควบคุมการเรียนด้วยตนเอง

3. ใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักใน
การบริหารและบริการ โดยจะไม่ใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก
ในการจัดการเรียนการสอนเหมือนการศึกษาปกติ แต่จะ
ใช้เป็นสื่อเสริม สื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่ใช้ใน
ระบบการศึกษาทางไกล ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ
วิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์
สื่อคอมพิวเตอร์ และสื่อการสอนทางโทรศัพท์ เป็นต้น

4. ดำเนินงานและควบคุมคุณภาพในรูปของ
คณะบุคคล มีการสร้างระบบและองค์กรขึ้นรับผิดชอบ
ในการพัฒนาหลักสูตรและผลิตสื่อการสอนประเภท
ต่างๆ โดยมีใฝ่อยู่ภายใต้บุคคลหรือองค์กรเดียวเฉพาะ
แต่เป็นการจัดการศึกษาที่มีการดำเนินงานในรูปองค์
คณะบุคคล และมีองค์กรหลายองค์กรรับผิดชอบจึง
สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

5. มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและผลิตเอกสาร ตลอดจน
สื่อการสอน จะคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายทั้งในด้าน
เนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการจัดและประเมินผล เพื่อให้มี
การดำเนินงานและผลิตผลงานที่เป็นระบบ

6. ใช้กระบวนการทางอุตสาหกรรมในการ
ถ่ายทอดเนื้อหาสาระไปสู่ผู้เรียนจำนวนมาก เนื่องจาก

การศึกษาทางไกลเป็นการสอนที่ให้แก่วิद्यার্থชนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ฉะนั้นการดำเนินงานในด้านการผลิต การเตรียมและจัดส่งสื่อการศึกษา จึงต้องจัดทำในรูปของกิจกรรมทางอุตสาหกรรม กล่าวคือมีการนำเอาเทคนิค วิธีการผลิตและการดำเนินงานเป็นขั้นตอนตามระบบอุตสาหกรรมมาใช้

7. เน้นด้านการผลิตและจัดส่งสื่อการสอนมากกว่าการทำการสอนโดยตรง นอกจากนี้สถาบันจะรับผิดชอบด้านการจัดส่งเอกสารและสื่อการศึกษา การประเมินผลเรียนและการจัดสอนเสริมในศูนย์ภูมิภาค

8. มีการจัดตั้งหน่วยงานและโครงสร้างขึ้นสนับสนุนการสอนและบริการผู้เรียน เช่น จัดตั้งศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่น หรือประจำภาคขึ้น ด้วยการเชิญบุคลากรท้องถิ่น หรือใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นส่วนเสริมของการจัดการศึกษา

9. ใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง แม้จะใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน แต่การติดต่อระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนก็ยังคงเป็นไปในรูปของติดต่อแบบสองทาง โดยจดหมายและโทรศัพท์นอกจากนี้ทางสถาบันยังจัดให้มีการติดต่อกับผู้เรียนด้วยการจัดสอนเสริมแก่นักศึกษา ณ ศูนย์บริการการศึกษา ตามช่วงเวลาและวิชาที่สถาบันกำหนด

ในประเด็นของการจัดการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญยังคงเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเดิมนั้นมีมาตรฐานที่ดีแล้ว แต่สิ่งที่ควรพัฒนาคือ สถาบันของรัฐและเอกชน ต้องสามารถเทียบเคียงหลักสูตรและรายวิชาที่คล้ายคลึงกันได้ ขณะเดียวกัน การเรียนรู้ตามอัธยาศัยจะมีบทบาทต่อการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลเพิ่มขึ้น

3. ด้านการผลิตชุดวิชาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ในการผลิตชุดวิชาจากผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นที่คล้ายกันว่า ในเรื่องของกรวางแผนออกแบบเนื้อหาชุดวิชา โดยสามารถใช้สื่อได้หลากหลายชนิด (Convergence Media) เพื่อผู้เรียนจะได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ มีการวางแผนการผลิตชุดวิชาที่กระชับ มีคุณภาพ และทันเวลาในการเปิดสอนแต่ละภาคเรียน ผู้เรียนสามารถใช้บริการดาวน์โหลดไฟล์เอกสารชุดวิชาได้ เมื่อไม่ได้รับเอกสารชุดวิชา หรือผลิตชุดวิชาไม่ทัน และสามารถศึกษาชุดวิชาจากโมดูลประจำชุดวิชาจำนวน 10 โมดูลเพื่อช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้เสริมจากชุดวิชาอีกทางหนึ่งด้วย

4. ด้านการตรวจสอบและการประเมินผลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบและการประเมินผลไว้สอดคล้องกัน ว่าระบบการตรวจสอบของมหาวิทยาลัยสุโขทัยมีระบบการตรวจสอบและการประเมินผลที่มีมาตรฐานชั้นนำของประเทศ ให้คงรูปแบบการตรวจสอบและการประเมินผลรูปแบบเดิมไว้แต่ให้เพิ่มช่องทางใหม่ รองรับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เช่น การตรวจสอบ Online สำหรับนักศึกษาที่มีความพร้อม การตรวจสอบตามความพร้อมของนักศึกษาโดยสอบผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ในการวัดและประเมินผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีลักษณะดังนี้คือ(สุมาลี สังข์ศรี 2549) ในระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตร มหาวิทยาลัยแบ่งลักษณะเนื้อหาชุดวิชาออกเป็น 2 ประเภท คือ ชุดวิชาทฤษฎี และชุดวิชาเชิงปฏิบัติ

1. ชุดวิชาเชิงทฤษฎีการวัดผลระหว่างภาคจะวัดผลจากรายงานหรือกิจกรรม

ที่ผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษาทำส่งโดยมีคะแนนไม่เกินร้อยละ 20 การวัดผลปลายภาคจะวัดจากการสอบโดยมีคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2. ชุดวิชาเชิงปฏิบัติ กำหนดการประเมินผลการศึกษา โดยถือคะแนนฝึกปฏิบัติเป็นสำคัญ และคะแนนสอบไล่ประจำภาคการศึกษาเป็นส่วนประกอบโดยสาขาวิชาจะกำหนดสัดส่วนของคะแนนตามความเหมาะสมของแต่ละชุดวิชา

กำหนดการสอบไล่ประจำภาคการศึกษา มหาวิทยาลัยจะแจ้งให้นักศึกษาทราบพร้อมกับเอกสารการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา การประเมินผลกิจกรรมวิชาชีพจะกำหนดตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม

การประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยให้ลำดับชั้นการแสดงความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละชุดวิชา ดังนี้คือ ระดับปริญญาตรี ลำดับชั้น H คะแนน 76 – 100 ความหมาย เกียรตินิยม (honour) ลำดับ S คะแนน 60 – 75 ความหมาย ผ่าน (satisfactory) ลำดับ ชั้น U คะแนน ต่ำกว่า 60 ความหมาย ไม่ผ่าน (unsatisfactory) ลำดับชั้น I ความหมายคือไม่สมบูรณ์ (incomplete)

การนับชุดวิชาสะสมเพื่อให้ครบหลักสูตร มหาวิทยาลัยจะนับเฉพาะชุดวิชาที่นักศึกษาสอบไล่ลำดับชั้น H และ S เท่านั้น โดยแต่ละชุดวิชา H มีค่าเท่ากับ 4.00 และ S มีค่าเท่ากับ 2.30 และในระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโทและประกาศนียบัตรบัณฑิต) ระดับบัณฑิตศึกษา ประเมินจาก ผลงานที่มอบหมายให้ทำ การสอบชุดวิชาประจำภาคการศึกษา การสอบวิทยานิพนธ์สำหรับ แผน ก หรือ การสอบประมวลความรู้และการศึกษาค้นคว้าอิสระสำหรับ แผน ข หาก

นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านในครั้งแรกจะมีสิทธิสอบอีกหนึ่งครั้งหากสอบครั้งที่สองไม่ผ่าน จะถือว่าพ้นสภาพการเป็น นักศึกษา การเข้ารับ การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหาดบัณฑิตหรือประสบการณ์วิชาชีพมหาดบัณฑิต

ประกาศนียบัตรบัณฑิต ประเมินจาก ผลงานที่มอบหมายให้ทำ การสอนชุดวิชาประจำภาคการศึกษา และการเข้ารับการอบรมเข้มเสริมประสบการณ์ ประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือประสบการณ์วิชาชีพ ประกาศนียบัตรบัณฑิต

5. ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแสดงความ คิดเห็น เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ การสอน ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสอดคล้องกันคือ นำ ICT เข้าไปใช้ในกิจกรรมการสอน โดยในระดับปริญญาตรีใช้ป็นสื่อคู่ขนาน ในระดับบัณฑิตศึกษาใช้ป็นสื่อหลัก พัฒนาคัดสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนสามารถเลือก เรียนได้ตามอัธยาศัยตลอดจนพัฒนาสื่อในรูปแบบ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (multimedia book/ e-book) สอดคล้องกับนิคม ทาแดงและคณะ(2546) ได้กล่าวถึง การจัดรูปแบบการศึกษาทางไกลโดยยึดโครงสร้าง สื่อการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบหลัก คือ 1) รูปแบบที่ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อแกนกลาง สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อหลักและอาจมีสื่ออื่น เช่น วิทยุกระจายเสียง เทปเสียง การสอนเสริม การฝึกปฏิบัติเป็นสื่อเสริม 2) รูปแบบที่ยึดสื่อแพร่เสียงและภาพเป็นสื่อแกนกลาง นั่น ก็คือมีสื่อประเภทรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุ โทรทัศน์ เป็นสื่อหลัก แล้วมีสื่ออื่น เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เทปเสียง ภาพชุด การสอนเสริมเป็นสื่อเสริม และ 3) รูปแบบที่ยึดสื่อคอมพิวเตอร์เป็นสื่อแกนกลาง นั่นก็คือ

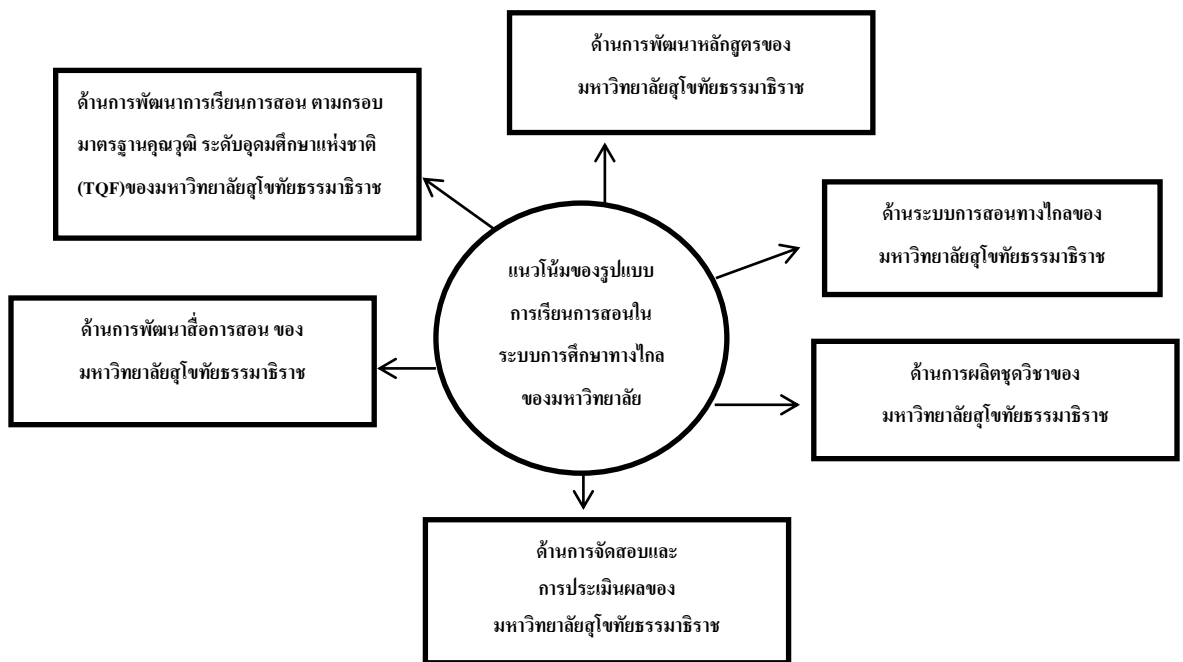
ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาในลักษณะต่าง ๆ แล้วใช้สื่ออื่น ๆ เสริม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ การสอนเสริม การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

จากการศึกษารูปแบบของการศึกษาทางไกลพบว่าสามารถจัดแบ่งได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับว่าจะใช้เกณฑ์ใดบ้างแบ่งดังรายละเอียดที่กล่าวข้างต้น ในปัจจุบันนั้นจะพบว่ามีการใช้เกณฑ์ผสมผสานกัน คือ ส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นการศึกษาทางไกลแบบเดี่ยวหรือแบบเปิด การศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน และการศึกษาทางไกลแบบผสมผสานแล้วในแต่ละแบบในส่วนที่เป็นการเรียนการสอนแบบทางไกลยังแบ่งตามประเภทของสื่อที่ใช้สื่ออีกโดยแบ่งเป็นแบบที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นแกนกลาง แบบที่ใช้สื่อภาพและเสียงเป็นสื่อแกนกลาง และแบบที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อแกนกลาง

6. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF)ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชไว้ดังนี้คือพัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF) แต่ประเมินผลภายใต้บริบทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชเอง โดยออกแบบการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ซึ่งในชุดวิชาที่ออกแบบการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ได้ยากให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการเรียนรู้อื่นไว้ในแผนกิจกรรมประจำชุดวิชาแทนได้

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

**แนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบ
การศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช**

ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ข้อที่ 1. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลจะสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะต่างๆมากขึ้น

2. จะเกิดสถาบันการศึกษาซึ่งทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อการเรียนการสอนในเชิงธุรกิจให้หน่วยงานจัดการศึกษาทางไกลต่างๆ

3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์จากการทำงานมาเทียบโอนหน่วยการเรียนในระบบการศึกษาทางไกลได้

4. กิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นการติดต่อสื่อสารสองทางมากขึ้น

5. มีการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรกับสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียน และสถาบันชั้นนำในระดับสากล

6. มีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติเพื่อให้เทียบโอนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียน และสถาบันชั้นนำในระดับสากล

7. พัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ขยายตัวมากขึ้นและมีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับหน่วยงานอื่นในเชิงธุรกิจมากขึ้น

8. พัฒนาหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร ให้มีโครงสร้างที่กว้าง เพื่อง่ายต่อการเทียบโอนเข้าไปศึกษาต่อในหลักสูตรอื่นๆ

ด้านระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

1. การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชนจะโน้มเข้าหากันและมีการพึ่งพากันมากขึ้น

2. การเรียนรู้ตามอัธยาศัยจะมีบทบาทต่อการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลเพิ่มขึ้น

3. ศูนย์วิทยพัฒนา มสธ. ทั้ง 10 ศูนย์จะมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนการศึกษาทางไกลมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการกระจายไปสู่ระดับศูนย์อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ผู้พิการ ผู้ต้องขัง ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

5. สร้างช่องทางการศึกษาออนไลน์เพิ่มขึ้น (second-life) กับการศึกษาบนโลกอินเทอร์เน็ต

ด้านการผลิตชุดวิชาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

1. วางแผนออกแบบเนื้อหาชุดวิชาโดยสามารถใช้สื่อได้หลากหลายชนิด (convergence media) เพื่อผู้เรียนจะได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ

2. การศึกษาทางไกลจะเน้นเนื้อหาความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต วิชาการเฉพาะด้าน การพัฒนาอาชีพ และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันสมัย

3. ปรับรูปแบบการพิมพ์ (print-based) ให้มีรูปลักษณะที่ทันสมัยและน่าสนใจในการเปิดอ่านมากยิ่งขึ้น

4. ให้บริการดาวน์โหลดเอกสารการสอนในรูปแบบไฟล์เอกสารและไฟล์เสียงให้แก่นักศึกษา

5. มีการวางแผนการผลิตชุดวิชาที่กระชับ มีคุณภาพ และทันเวลา

ด้านการจัดสอบและการประเมินผลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

1. จัดสอบเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม (walk in exam) ในชุดวิชาที่มีการสอบไม่ผ่านสูง

2. พัฒนาระบบการ จัดสอบออนไลน์ (online) ในหลักสูตรออนไลน์ (online) และหลักสูตรต่างๆ

3. สามารถลงทะเบียนสอบล่วงหน้าได้เป็นรายบุคคลตามความพร้อมของผู้เรียน

4. มีรูปแบบการประเมินที่หลากหลายมากขึ้นตามศาสตร์ที่แตกต่างกัน

ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช

1. นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เข้าไปใช้ในกิจกรรมการสอน โดยในระดับปริญญาตรีใช้เป็นผู้ช่วยสอน ในระดับบัณฑิตศึกษาใช้เป็นผู้ช่วยสอน

2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสมือนจริง (virtual experience based activity)ในระบบการศึกษาทางไกลสู่ระบบออนไลน์ (online)

3. พัฒนาสื่อในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (multimedia book/ e-book) โดยสามารถอ่านได้จากเครื่องมือพกพาเช่น โทรศัพท์มือถือ, สมาร์ทโฟนต่างๆ ไอแพด(ipad) กาแล็กซี่(galaxy) หรืออาจจะพัฒนาเครื่องมือสื่อสารใหม่ๆ ได้อีกในอนาคตเป็นเครื่องอ่านอิเล็กทรอนิกส์ (e-reader)

4. พัฒนาค้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามอัธยาศัย

5. สื่อที่จะเป็นสื่อหลักในการจัดการศึกษาทางไกลในอนาคตได้แก่

- สื่อสิ่งพิมพ์
- วิทยุ
- โทรทัศน์
- คอมพิวเตอร์
- ดาวเทียม

6. พัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้เสถียรเข้าถึงง่าย รวดเร็ว กว้างไกล เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนใช้งานได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว

ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

1. รวบรวมกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (best practice) จากต่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนและทั่วโลก มาใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอนและการวิจัย

2. พัฒนาการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF) แต่ประเมินผลภายใต้บริบทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเอง

3. ออกแบบการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF)

4. ในสาขาวิชาที่ออกแบบการเรียนการสอนทางไกลที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(TQF) ได้ยากให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในแผนกิจกรรมประจำสาขาวิชา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในอนาคตการศึกษาทางไกลจะเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสูงมาก ในการที่จะเป็นรูปแบบการศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต จึงน่าจะมีการขยายการจัดการศึกษาทางไกลให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและเกิดความรู้สึกว่า การศึกษาคือชีวิตและชีวิตคือการศึกษา คนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทุกช่วงชีวิต

2. ควรมีการจัดการเรียนการสอน ที่มีหลักสูตรและกิจกรรมที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป	2531 นนทบุรี
1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการศึกษาทางไกลแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นฤมล ดันตสุรเศรษฐ์และคณะ (2535) แนวโน้มของการศึกษาทางไกลของประเทศไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. พัฒนางานวิจัยเพื่อพัฒนาบุคลากร ที่มีความสามารถทางเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ให้สามารถเข้าถึงและใช้งาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลได้	นิกุล กระฐินทอง (2553) “ความพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอนต่อระบบการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยรามคำแหง” ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ควรศึกษาวิจัยเพื่อติดตามผลบัณฑิต เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	นิคม ทาแดงและคณะ (2546) รายงานการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนทางไกลในระบบเปิด อ้างอิงใน
บรรณานุกรม	www.stou.ac.th/nursing/nursingonline/Upload/บทที่%203.doc ค้นคืนเมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม 2555
จิตรนภา รุจิระชาติกุล (2540) “การศึกษารูปแบบการสอนเสริมในระบบการสอนทางไกล”	นิระมล เหล่าเลิศ (2546) “การประเมินการจัดการเรียนการสอนทางไกลของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี” ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	ประมาญ บุญยะโหดระ และคณะ (2531) เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพพิเศษ ศึกษาศาสตร์ นนทบุรี โรงพิมพ์
จิริรัตน์ เมฆจันทร์สม (2546) “การสร้างสื่อการเรียนการสอนทางไกลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แบบห้องเรียนเสมือนจริงสำหรับนักศึกษาที่เรียนวิชาโทรทัศนและวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา	ภัทรฤดี สุพัฒโสภณ (2536) “การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช” วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	อุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2534) เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาทางไกล เล่ม 1 และ 2
ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2531) การพัฒนาระบบการสอนทางไกล ใน 10 ปี	สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2521-	

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี โรง
พิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- วิจิตร ศรีสอาน (2529) *การศึกษาทางไกล* นนทบุรี
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- วิจิตร ศรีสอาน และคณะ (2534) *การศึกษาทางไกล*
นนทบุรี โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุมาลี สังข์ศรี (2549) *การศึกษาทางไกล* โครงการ
ส่งเสริมการแต่งตำรา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2548) *รวมบทความแนวคิดทาง
อาชีวศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่* โรงพิมพ์พี.
เอส.พรีนซ์
- สมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2544) *การเรียนการสอน
ทางไกล ใน การศึกษาทางไกลระดับ
อุดมศึกษาของไทย* โครงการส่งเสริมการแต่ง
ตำรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
นนทบุรี โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543)
*ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่
21: สหราชอาณาจักร พิศาจ ปทุมรัตน์
,แปล กรุงเทพมหานคร : สกส*
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) *กรอบ
มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2552* กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) *แนวทางการ
พัฒนา นโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน
และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคม
แห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
และภูมิปัญญาไทย* : กรุงเทพมหานคร
- อุดม อนุกุล (2540) “การใช้สื่อการสอนนักศึกษา
ผู้ใหญ่วิธีเรียนทางไกลของครูประจำกลุ่มใน
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี”
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขา
มหาบัณฑิต เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- Elizabeth Wedemeyer (1977) *Theory and Distance
Education : At a Glance* อ้างอิงใน
<http://www.google.co.th/books?hl=th&lr=&id=t0y88TMRUaUC&oi=fnd&pg=PR9&dq=Elizabeth> ค้นคืนเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2555
- Gagne Briggs and Wager (1992) *Conditions of
Learning* อ้างอิงใน
<http://www.instructionaldesign.org/theories/conditions-learning.html> ค้นคืนเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2555
- Greville Rumble and Keith Harry (1982) *The
Distance Teaching Universities* อ้างอิงใน
http://books.google.co.th/books/about/The_Distance_Teaching_Universities.html ค้นคืนเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2555
- Kabwaba and Kaunda (1973) *Correspondence
Education in Africa. 2nd ed.* London :
Routledge Norman Mckenzie and others
(1975) Open Learning United Kingdom :
Unesco Press
- Perry Walter (1977) *The Open University San
Francisco* : Jossey-Bass Inc.,
- Williams Marcia L.and others (1999) *Distance
Learning : The Essential Guide* London :
SAGE Publications